

COG344 COĞRAFYA TARİHİ VE FELSEFESİ

DOÇ. DR. NURİ YAVAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ, DTCF, COĞRAFYA BÖLÜMÜ

İçerik: Bölgesel coğrafya yaklaşımı

- ▶ **Livingstone: Bölgeselcilik Ritüeli:** *Coğrafya Bölgedir!*
- ▶ Olanakçılık (possibilism)
- ▶ Bölgeselcilik: İkinci paradigma (1920-1950)
- ▶ Fransız bölgesel coğrafya yaklaşımı
- ▶ Peyzajın Coğrafyası: Alman köken
- ▶ Sauer'ın Peyzaj Coğrafyası: Amerikan (Berkeley) geleneği
- ▶ Amerikan bölgesel coğrafya yaklaşımı
- ▶ Vidal vs Hartshorne: Fransız ve Amerikan bölgesel coğrafyalarının kıyaslanması
- ▶ Modern dönemde Alman ve Fransız (bölgesel) coğrafyalarının kıyaslanması
- ▶ Sovyet Bölgesel Coğrafyası
- ▶ Modern Coğrafyaya Katkıları

Olanakçılık (possibilism)

- ▶ Çevresel determinizme bir tepki olarak ortaya çıkan **olanakçılık**ta ise, insan, fiziki çevreye pasif bir şekilde tepki veren bir unsur değil, seçim yapabilen aktif bir aktör olarak görülür.
- ▶ Fransız tarihçi Febvre'in determinist yaklaşımda olduğu gibi “zorunluluklar yoktur, sadece olasılıklar vardır” düşüncelerinden esinlenen Fransız coğrafyacıların (De la Blache ve Brunhes) öne sürdükleri olasılıklı açıklama modeli, fiziki çevrenin sınırlayıcı etkisi altında insanın kendi sosyo-kültürel pozisyonuna en iyi uyan alternatifi seçebildiğini önermektedir.
- ▶ Olasılıklı yaklaşımın temel argümanlarına baktığımızda, doğal faktörler insan faaliyetleri üzerinde etkilidir ancak belirleyici değildir.
- ▶ Öyleki bu düşüncenin önemli temsilcilerinden ünlü Fransız coğrafyacı Brunhes “fiziki coğrafya olmadan gerçek bir beşeri coğrafya varolamaz” diyerek halen örtük olarak doğal çevrenin belirleyiciliğini ima ediyordu.
- ▶ Nitekim benzer bir fikir ABD’de de çevresel determinizme karşı olasılıklı yaklaşımını savunan Sauer ve Bowman tarafından da, fiziki coğrafyanın insan faaliyetlerinin temelinde yattığı dile getirilerek savunuluyordu.
- ▶ Olasılıklı, coğrafya içinde kendi başına çok etkili olmuş bir düşünce olmayıp, daha çok Vidal’in çevresel determinizm eleştirisi olarak ortaya çıkmış ve esasında da Vidal’in bölgeselcilik düşüncesinin temelini oluşturmuştur.

Bölgeselcilik: İkinci paradigma (1920-1950)

- ▶ Coğrafyanın modern döneminde ortaya çıkan 2. önemli coğrafi düşünce peyzaj coğrafyasını da içerek şekilde “bölgesel gelenek”tir.
- ▶ Diğer gelenek ise, peyzaj coğrafyasını içeren bölgeselcilik yani **bölgesel gelenektir.**
- ▶ Çok farklı olguları ve olayları sentez etme fikri nedeniyle bütüncü görüş olarak da anılan bu yaklaşımda, coğrafyacılar, çok farklı bölgelerin varolan fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini karşılaştırmayla alansal farklılıkları ortaya koyma ve birbirinden çok farklı görünen olay ve olguların birbiriyle ilişkilendirerek yani bunları sentez ederek bütüncül toplu bir görüş elde etmeye girişmişlerdir.
- ▶ Bu yaklaşım esas olarak 1900'lerin başında Fransa'da Vidal'den kaynağını almış ancak Almanya'da Hettner'in çalışmasını takiben, 1939'da ünlü çalışmasıyla Hartshorne'dan sonra Amerika'da zirve yapmıştır.

- ▶ Modern coğrafyayı karakterize eden üçüncü ve son yaklaşım olan **bölgeselcilik**, bir başka ifadeyle **bölgesel coğrafya** yaklaşımıdır.
- ▶ 20. yüzyılın ilk yarısına kadar çok güçlü bir biçimde coğrafyayı etkileyen ve hatta onu yönlendiren bir yaklaşım olan bölgeselcilik coğrafyadaki genelleştirmenin ikinci şeklidir.
- ▶ Coğrafyadaki ilk teorik çerçeve olan çevresel determinizm, bölgeselci yaklaşımın içerisinde de yer bulmuştur; ancak, çevresel determinizm *nomotetik* bir anlayışa dayanırken, bölgeselcilik *idiografik* bir anlayışa dayanmaktadır.
- ▶ Bu yüzden, bölgeselci anlayışın çevresel belirlenimciliği yerele ilişkin olayların ilişkiselliğinde kendisini göstermektedir.
- ▶ Empirik bir metodolojiye dayanan bu yaklaşımda, belirli fenomenlerin yeryüzündeki dağılışının üst üste bindiği/çakıştığı ve böylelikle de bu çakışma alanlarının (bölgelerin) belirli, ayırt edici, kendine has bir karakter oluşturduğu düşünülmektedir.

- ▶ Bu nedenle, bölgeselci yaklaşıma sahip coğrafya, fiziksel ve sosyal olgu-olayların alansal olarak farklılaşmasını tespit eden; mekanı bölgelere ayıran ve her bölgenin karakteristiğine ilişkin idiografik bilgi üreten bir bilim olarak kendisini konumlandırmış; hatta bu özelliğinin, kendisini diğer tüm bilimlerden ayırt edici kıldığını iddia etmiştir.
- ▶ Dolayısıyla, bölgeselci yaklaşımın temel amacı, bölgelerin nasıl eşsiz ve birbirinden farklı bir yer olduğunu göstererek bölgelerin sınırlarını çizmek ve her bölgeyi karakterize eden fiziki ve beşeri fenomenleri birbirine entegre ederek bir senteze ulaşmaktır.
- ▶ Bölgeselci yaklaşım, bu türlü bir senteze ulaşmak için yerele ilişkin çok detay bilgilerin varlığına gereksinim duyar ki, bu türden bilgi belirli bir uzmanlık konusunun mekansal olarak derinlemesine incelenmesiyle uğraşan sistematik coğrafya çalışmaları ile mümkündür.

- ▶ 1920'li yıllarda çevresel determinizme tepki olarak doğan bu bölgesel yaklaşım, 1950'li yıllara kadar ABD'de de, 1960'lara kadar İngiltere'de, 1970'lere kadar Almanya'da ve 1980'lere kadar da Fransa'da hakim paradigma olmuştur.
- ▶ Dolayısıyla bölgesel coğrafya yaklaşımı, 20. yüzyılda Batı coğrafyasında en uzun süre hakim olmuş ve özellikle Fransa ve Almanya'da da en fazla etkili olmuş paradigmadır.
- ▶ Gerçekten de bölgesel coğrafya yaklaşımı bilhassa Fransa ve Almanya'da coğrafyanın özü olarak kabul edilmiştir.
- ▶ Özellikle Fransız bölgesel coğrafya ekolü, bilimsel yöntem ve yaklaşım bakımından ünlü monografik etütleri ile dünyada çok uzun süre ana coğrafi düşünme biçimi ve uygulama model olarak kalmıştır.
- ▶ Bu yaklaşıma göre her bölge farklı ve özel karaktere sahipti ve her bölge kendi içerisinde "biricik"ti.
- ▶ Belirli bir yerdeki fiziki ve beşeri olguları üst üste binen bir tabaka şeklinde tasvir edip senteze erişen bölgesel monografya/etüt çalışmaları, Fransa'da Vidal, Almanya'da Hettner ve Amerika'da da Hartshorne'un çalışmaları tarafından güçlü biçimde savunuluyordu.

Fransız bölgesel coğrafya yaklaşımı

- ▶ Bölgesel coğrafya yaklaşımı 20. yüzyılda Batı coğrafyasında ve birçok ülkede çok etkili olmuş yaklaşım olmakla birlikte esas olarak en büyük etkisini Fransa ve Amerika'da göstermiştir.
- ▶ Bu nedenle bölgeselcilik yaklaşımının iki tipik türü/kolu bulunmaktadır: **Fransız bölgesel coğrafya yaklaşımı** ve **Amerikan bölgesel yaklaşımı**.

Fransız bölgesel coğrafya yaklaşımı

- ▶ Fransız bölgeselciliği esas olarak Vidal de la Blache ve bazı öğrencileri (özellikle Demangeon) tarafından geliştirilmiştir.
- ▶ Vidal'in düşüncesine göre, bir yerdeki her bir topluluk, yüzyıllar boyunca içinde yaşadığı mevcut doğal şartları kendine has şekilde değiştirerek öyle ya da böyle kendisine uydurur ve bu uyumu orada (bölgede) açık bir şekilde görmek mümkündür.
- ▶ Bu yüzden her bir küçük topluluk başka yerde bulunmayacak oraya özgü karakteristiklere sahip olur, velev ki başka yerdeki doğal şartlar aynı olsa bile, özellikler farklı olur.
- ▶ Zaman içinde doğa ve insan birbirlerine adapte olur, tıpkı salyangozun kabuğuna alışması, uyumu gibi.
- ▶ Bu yüzden insan ve doğa arasındaki ilişki o kadar yakın ve içiçe geçer ki, bu iki temel unsuru birbirinden ayırmak yani insanın mı doğayı etkilediği, yoksa doğanın mı insanı etkilediğini belirlemek imkânsızdır.

- ▶ Gerçekten de bu iki etki yani doğa ve insan zaman için birbiriyle bütünleşir ve uzun zaman içinde de fiziki ve beşeri unsurların bir ağ şeklinde entegre olmasıyla yerel bir “yaşam biçimi” (genres de vie) gelişir.
- ▶ İşte insan ve doğa arasında yüzyıllardır süren bu yakın ilişki sonucu ortaya çıkan bu yaşam alanına Vidal, “bölge” adı vermiştir.
- ▶ Vidal'e göre her biri eşsiz olan, biri diğerine benzemeyen böyle bir bölgeyi çalışmak, coğrafyacıların esas görevi olmalıdır ve bu yüzden coğrafyanın özü, sistematik coğrafya değil, esas olarak bölgesel coğrafya olmalıdır.
- ▶ Aslında Vidal, insan ve çevre arasındaki ilişkiyi bölgeler bağlamında teorileştirmiştir.
- ▶ Vidal, Alman coğrafya geleneği içinde Ritter ve Humbold'tan çok büyük şekilde etkilenmiş ancak özellikle Ratzel'in çalışmalarını geliştirmiştir.
- ▶ Vidal'e göre insan ve çevrenin birliği, sadece fiziki çevre şartları tarafından belirlenmemekte, aksine insan fiziki çevrenin özelliklerini nasıl kullanacağını seçimini yapmakta ve yaşam biçimlerine göre çevresel şartları kendi tayin etmektedir.

- ▶ Tümevarımsal ve tarihsel olan bir yöntem izleyen Vidal'in bölgesel yönteminde, bölge diye tanımlanan birim, esas olarak dünyadan izole edilmiş, daha çok kırsal tarımsal yaşam biçimi ile karakterize olan "yerel" ölçeğe odaklanmaktadır.
- ▶ Vidal'in coğrafyasında, yereldeki mimari, tarımsal faaliyetler ve genel yaşam biçimi doğa ile içiçe şekilde, kendi kendine yeterli bir ekonomik yapı içinde ortaya çıkıyordu ki, böylece Vidal insan ile doğa arasında çok uzun süreli karşılıklı etkileşimle ortaya çıkan bir yerel toplumun ve yerel yaşam biçimi örüntüsünün varlığını ve eşsizliğini ortaya koyuyordu.
- ▶ Burada "yaşam biçimi" kavramı Vidal'in coğrafyasında temeldir.
- ▶ Nitekim Vidal, benzer coğrafi şartlara sahip bölgelerin nasıl çok farklı yaşam biçimleri ürettiğini, bu kavramla açıklamıştır.
- ▶ Aynı zamanda doğa, Vidal için merkezi öneme sahiptir. Zira Vidal doğayı tamamen reddetmemiş, daha ziyade onu kültür ve insanla birlikte sentez şeklinde ele almayı önermiştir.

- ▶ Vidal'in bölgesel coğrafya yaklaşımı ve yöntemi, sanayi devrimine kadar olan Avrupa'nın coğrafyasını açıklamakta çok başarı olmuştur.
- ▶ Yine bu yaklaşım hayatın geçimlik tarıma dayandığı, başka kırsal tarımsal toplumlarda da oldukça anlamlı ve iyi sonuçlar üretmiştir.
- ▶ *Bu bağlamda örneğin yaklaşık 100 yıldır Vidal'in yöntemini benimseyen Türk coğrafyasının kırsal yaşamın hakim olduğu, toplumunun çoğunluğunun köylü olduğu, tarımsal yaşam biçiminin egemen olduğu dönemlerde son derece kullanışlı olduğu açıktır.*
- ▶ *Ancak dengenin tümüyle değiştiği 1980 sonrası Türk toplumunu açıklayamadığı kesindir. Çünkü toplumun artık %80'i kırdan değil, kentte yaşamaktadır.*
- ▶ Ancak Vidal'in yöntemi sanayi devrimi sonrası kentli ve modern ekonomiyle donanmış Avrupa için çalışmıyordu.

- ▶ Vidal aslında bunun farkına ölümüne yakın varmıştı yani bölgesel yöntemin geçerli olmadığı ve işlemediğini bu yönteminin esas olarak geleneksel, yerel, kendine kendine yeten içe kapalı ekonomisi olan toplumları açıkladığını belirtmişti.
- ▶ Bu yüzden son kitabında yeri bir yaklaşım ileri sürüyordu ve coğrafyacılara kırsaldaki doğa ve insan arasındaki karşılıklı etkileşimi değil, artık bir bölge ve kent merkezi arasındaki etkileşimi çalışmasını öneriyordu.
- ▶ Ancak Vidalin 1920'lerde yaptığı bu uyarısına rağmen, *bölgesel monoğrafya* halen bazı ülkelerde coğrafi geleneğinin önemli bir parçası durumundadır.
- ▶ Fransız Bölgesel monoğrafya modeli (Almanya'daki adıyla Landerkunde: sınırları belli bir alanın tasvir edilme sanatı), tüm dünyada coğrafyacılar için bir model oluşturdu ve geniş şekilde coğrafya pratiği olarak uygulandı.

Peyzajın Coğrafyası: Alman köken

- ▶ Almanca'da *Landschaft*, Fransızca'da *paysage* ve İngilizce'de *Landscape* adı verilen **Peyzajın Coğrafyası** (Almanca *Landschaftskunde*), bölgesel coğrafya ile çok yakın ilişkilidir.
- ▶ Peyzajın coğrafyası, sınırları belli küçük eşsiz bir bölgenin çalışılması yanında aynı zamanda farklı tipte bölgelerin sınıflandırılması ve sınırlandırılması çalışmasıdır.
- ▶ Bu bağlamda peyzaj coğrafyası, bölgeye göre çok küçük olan fakat eşsiz olan bir alanın görünen unsurlarının bilhassa maddi fiziki şeylerin (dağlar, ovalar, akarsular, ormanlar, yollar, kanallar, köyler, tarlalar gibi) çalışmasıdır.
- ▶ Amerikalı ünlü coğrafyacı Sauer (1925), Almanların geliştirdiği ve daha çok yeryüzünün görünen maddi parçalarına odaklanan ancak maddi olmayan unsurları kapsamayan (ekonomik, sosyal, psikolojik, politik, ırksal) peyzajına, özellikle kültürel unsurları (tarımsal teknikler, ürünlerin ıslah edilmesi, maddi kültürel unsurlar) ekleyen bir kapsam getirmiştir.
- ▶ Kısacası Sauer, Almanların büyük ölçüde doğayı esas alan fiziksel peyzajına, insanı ve onun tarihini esas alan kültürel peyzajı eklemiştir.

Sauer'ın Peyzaj Coğrafyası: Amerikan (Berkeley) geleneği

- ▶ Sauer'e göre, kültür aktör, doğal çevre aracı ve kültürel peyzajda sonuçtur.
- ▶ Sauer özellikle Alman peyzaj coğrafyasından, ayrıca Fransız bölgesel yaklaşımından ilham almış ancak onlardan biraz farklı olarak, insan-çevre uyumunun uzun dönemli gelişimini statik yönde değil, peyzajın sosyal değişimi ve dönüşümüne vurgu yaparak daha aktif ve dinamik yönde perspektif getirmiştir.
- ▶ Sauer'ın kültürel coğrafyasında, bireylerin kendisini coğrafyanın çalışma konusu değildir, esas çalışılması gereken bir insan kurumu olarak maddi kültürdür.
- ▶ Her ne şekilde olursa olsun, peyzaj coğrafyası büyük ölçüde bölgesel karakterlidir ve bu anlamda hiç kuşkusuz bölgesel coğrafyanın yaklaşımının bir parçasıdır.
- ▶ Ancak aynı zamanda peyzaj coğrafyası bazı yönlerden (morfoloji yönü) insan-çevre yaklaşımıyla da ilişkilidir ve bu anlamda insan-çevre yaklaşımının bir parçasıdır.
- ▶ Sauer, arazi çalışması ve gözlem yeteneğinin coğrafyacının en önemli ve iyi eğitim yöntemi olduğunda ısrar etmiş ve coğrafyada arazi çalışması geleneğinin yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır.

Amerikan bölgesel coğrafya yaklaşımı

- ▶ Bölgesel coğrafya yaklaşımının ikinci kolu, Amerika'da Hartshorne tarafından geliştirilmiştir.
- ▶ Tıpkı Vidal gibi Hartshorne'da Alman coğrafyasından özellikle de Hettner'den etkilenmiştir.
- ▶ Ancak Harshorne'un bölgesel yaklaşımı teorik temelini Kant'ın çalışmalarından almaktaydı.
- ▶ Kant'ın tarih ve coğrafyanın ayrılmaz bir bütün olduğu görüşü, dolayısıyla doğal ve beşeri olgularından birbirinde ayrı şekilde çalışılmayacağı, yeryüzü ve onun üstünden yaşayan insanların ancak karşılıklı ilişki içinde, birlikte, bir bütün olarak ele alınırsa anlaşılacağı düşüncesini getiriyordu.
- ▶ Hartshorne'a göre, coğrafya "alansal farklılıkların" incelenmesidir.
- ▶ Coğrafyanın görevi, bir bölge ile diğer bölge arasındaki farklılıkları açıklamak ve tasvir etmek suretiyle elde edilen bilgin sentez yapmaktır.
- ▶ Harsthorne'a göre coğrafyanın esası bölgesel coğrafya yani dünyanın alansal farklılıklarının incelenmesidir.
- ▶ Harsthorne, sistematik coğrafyanın önemli olduğunu ancak bölgesel olmadan coğrafya disiplininin var olamayacağını ileri sürmüştür.

- ▶ Harsthorne'a göre coğrafyanın belli bir çalışma olgusu (örneğin iklim, toprak, sanayi vb. gibi) veya kendine has konusu olamaz,
- ▶ onun çalışma konusu çalıştığı belli bir yer veya bölgedeki tüm olgular, orada meydana gelen herşey olabilir.
- ▶ Ve bu bağlamda coğrafyanın amacı, o yerdeki sözkonusu olguların nasıl birlikte var oldukları, bütünleştikleri ve toplamda başka bir yerde asla olmayan eşsiz bir bölge oluşturmuş olduklarıdır.
- ▶ Hartshorne ve diğer bölgeselci coğrafyacılar, bölgesel coğrafya yaklaşımını sadece çevresel determinizme tepki olarak geliştirmemişler aynı zamanda bölgesel yaklaşım, hem coğrafyacılar için hem de diğer akademisyenler için coğrafyanın diğer bilimlerden farklı olduğunu gösteren ve böylece ayırt edici bir bilim olarak kabul edilmesini sağlayacak yegane yol olarak inşa etmişlerdir.
- ▶ Yani coğrafya sanatının en üst şekli olarak coğrafyanın temel amacı ve yaklaşımı bölgeselciliktir.
- ▶ Aslında bu mutlak mekan anlayışına dayalı, Kant-Hettner-Hartshorne'un korolojik görüşü, Schaefer'in deyimiyle istisnacılık geleneği, coğrafyanın tüm bilimlerden farklı olduğu, metodolojik bakımdan eşsiz bölgeleri çalıştığı ve bu yüzden de idiograifk bir bilim olduğunu belirtmektedir.

Vidal vs Hartshorne: Fransız ve Amerikan bölgesel coğrafyalarının kıyaslanması

- ▶ Kant'a göre coğrafya tasvir, Hartshorne'a göre ise, naif bilim/tasvirdir.
- ▶ Bu nedenle yasa şeklinde genelleştirmelere gitmek yararsız ve değersiz bir durumdur.
- ▶ Bu görüşleri ileri süren Alman coğrafyacı Schaefer, 1953 yılında yayınladığı makalesi ile coğrafyanın istisnalarla uğraşan bir tasvir bilimi değil, genelin bilgisini arayan, empirik yasalar formüle eden sistematik bir bilim olması gerektiğini ileri sürmüştür.
- ▶ Schaefer'e göre, coğrafyadaki olgular diğer disiplinlerdeki olgulardan daha eşsiz değildir.
- ▶ Fransız ve Amerikan bölgesel coğrafya yaklaşımı bir çok bakımdan benzerlikler içermesine rağmen, bazı bakımlarda iki gelenek farklılaşmaktadır.
- ▶ Vidal'in geleneği Fransa'daki belli bölgelerin ayrıntılı incelenmesi/tasvir edilmesine dayalı iken, Hartshorne'un bölgesel coğrafyası koroloji konseptine dayalı olarak tarihsel bir perspektifle ve Hartshorne'un kendi düşünme sistemi yoluyla bölgeyi incelemektir.
- ▶ Bu anlamda Vidal'in yaklaşımı daha empirik temelli iken, Hartshorne'un ki daha felsefi temellidir.
- ▶ Hartshorne'un sentezi esas alan korolojik bölgesel yaklaşımı, tüm dünyaca kabul edilmiş bir metot oluşturmamışken, Vidalin yöntemi monografya metodunu üreterek, örnek empirik coğrafi çalışmalar yoluyla geniş kitlelere model olmuş ve bu nedenle çok daha yaygın şekilde kullanılmıştır.

Modern dönemde Alman ve Fransız (bölgesel) coğrafyalarının kıyaslanması

- ▶ Alman coğrafyasında 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın ilk çeyreği arasında çevresel determinizm veya çevreselcilik görüşü oldukça baskın bir yer tutmuştur.
- ▶ Bu yüzden Alman coğrafyasında geleneksel olarak doğal çevre ve fiziki faktörler ön planda yer almıştır.
- ▶ Ancak daha sonraları bu determinist görüşler revize edilmiş, dönüşmüş ve kısmen bölgeselciliğe terkedilmiştir.
- ▶ Fakat açıkça buna rağmen çok uzun yıllar Alman coğrafi düşüncesinde doğanın etkisi asli olmuştur.
- ▶ Nitekim fiziki coğrafya ve alt türleri Alman coğrafyasında son derece kuvvetlidir.
- ▶ Buna karşın Fransız coğrafyasında determinizm çok az ve sınırlı etkili olmuş, hatta sadece bölgeselciliğin içinde yer alan bir muhtevalardan biri olarak kalmıştır.
- ▶ Fransız coğrafyası tarihle özellikle de Annales Okulu ile sıkı bağ geliştirmiş ve bu nedenle büyük ölçüde bölgesel beşeri coğrafyaya vurgu yaparak doğa veya fizik faktörleri değil, kültürü ve tarihi merkeze koymuştur.
- ▶ Bununla birlikte, Alman coğrafyasında daha sistematik bir coğrafya gelişirken, Fransızlarda daha çok bölgesel coğrafya yaygın gelişme göstermiştir.

Sovyet Bölgesel Coğrafyası

- Sovyet bölgesel coğrafyası; Sovyetler Birliği'nde güçlüydü ve bölgeler, Vidal ve Hartshorne'un "sentezlenen" mekanı yerine «ekonomi odaklı» bir şekilde ele alınıp, bölgeler ekonomik faaliyetlere göre inşa edilmiştir.
- Hartshorne, **Sovyetler Birliğinde** bölgelerin farklı rolleri olduğunu ve güçlü olduklarını belirtmekte olup 1917 devrimi sonrasında **coğrafya disiplininin planlı ekonomik üretimi sağlama amacıyla çalışmalar yaptığını** vurgulamaktadır.
- **Lenin**, ekonominin kalkınmasına sınırlar getirebileceği düşüncesiyle **doğal çevre fikrini şiddetle reddederek** coğrafyacıardan yeni Sovyet ekonomisinin planlanabileceği rasyonel bölgeler keşfetmelerini istedi.
- Sovyet coğrafyasının önemli ismi Nikolai Baranskiy **bölgelerin ekonomik planlamadaki rolüne** güçlü şekilde inanıyordu.
- Bu inançla Devlet Planlama Komisyonunu (GOSPLAN) **ekonomi planlamasında bölgesel yaklaşımı** kabul etme konusunda etkileyebildi. 1922'de bölgenin ekonomik planlamada önemini ortaya koydular ve her bölgenin büyük bir ekonomik sistem olarak açıkça optimal sonuçlar ortaya koyduğunu belirttiler.

- ▶ Sovyet ekonomik coğrafyasında, kapitalist ekonomilerin emperyalizm ve piyasa güçleri yoluyla üretici güçlerin gerçek dağılımını bozduğuna inanılıyordu.
- ▶ Dolayısıyla Kapitalizmin bu bölgelerin varlığına önem vermediğini ve bu yüzden kaçınılmaz olarak korkunç bir şekilde çarpıtılmış emperyalist coğrafyalar ürettiklerini savunmuştur.
- ▶ Baranskiy ve diğerleri için, Bölgeler gerçekten nesnel olarak var olan coğrafi birimlerdi ve bölgelerin gerçekliğini kabul ederek, hem adil hem de verimli bir ekonomik coğrafya oluşturulabilirdi.
- ▶ **Sovyet ekonomisinin gelişimine** katkı sağlayabilecek en önemli argümanın **bölgesel yaklaşım** olduğu kabul edildi.
- ▶ **GOSPLAN** coğrafyacılar, ekonomistler ve diğer bilimsel disiplinlere mensup araştırmacılar tarafından yapılan inceleme çalışmaları sonrasında **Sovyetler Birliğini 21 rasyonel bölgeye** ayırdı.
- ▶ Sovyetler Birliği Merkez İcra Komitesi Yüksek Teknik Eğitim Komitesi Başkanlığı üniversiteleri bölgesel coğrafya öğretmeye yönlendirdi. **“Ekonomik coğrafyanın içeriğinin bölgesel olarak düzenlenmesi ve öğretilmesi”** için çalışıldı.
- ▶ Ekonomik **coğrafya derslerinin % 70’ inin ekonomik bölgelere ayrılması** planlandı.

Modern Coğrafyaya Katkılar

- ▶ Modern dönemde coğrafya bilimine ve coğrafi düşüncenin gelişimine en büyük katkı, tıpkı klasik dönemde olduğu gibi
- ▶ öncelikle Alman coğrafyacılarından (Ratzel, Richthofen, Penck, Hettner, Haushofer, Passarge, Schlüter ve Troll) gelmiş,
- ▶ bunu Fransız (De la Blache, Brunhes, De Martonne ve Demangeon),
- ▶ Amerikalı (Davis, Smith, Semple, Huntington, Barrows, Sauer, Hartshorne) ve
- ▶ İngiliz (Mackinder, Herbertson, Taylor, Geddes) coğrafyacılar takip etmiştir.
- ▶ Hiç kuşkusuz tıpkı klasik coğrafyayı olduğu gibi modern coğrafyayı da kuranlar ve ona damgasını vuranlar Alman coğrafyacılarıdır.
- ▶ Almanlar, coğrafi keşiflere çok az katılmış ve katkı sağlamış bir ulus olmakla birlikte, coğrafi düşünceye akademik ve bilimsel bakımdan en büyük katkıyı sağlamış bir ülkedir.
- ▶ Bu yüzden coğrafyanın bir Alman disiplini olduğu kabul edilir.

- ▶ Oysa en büyük keşifçi ülkeler olan başta Portekiz ve İspanya, daha sonra Hollanda ve İngiltere olmasına rağmen, bu ülkeler bolca keşif yapmış ancak bilimsel coğrafi düşünceye ve coğrafya biliminin gelişimine çok az katkı sağlamıştır.
- ▶ Modern coğrafyanın gelişimine en büyük katkı beşeri coğrafyacılardan Ratzel, De la Blache, Mackinder, Hettner, Sauer ve Hartshorne tarafından yapılırken, fiziki coğrafya bakımında Richthofen, Penck, Passarge, Schlüter, De Martonne ve Davis tarafından yapılmıştır.